

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1:50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI 60
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 41.

Šibenik, 16. studenoga 1924.

God. IV.

Izazivanje Hrvata i Slovenaca.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

BEOGRAD, 12. studenoga.

I baš, kad je bio čas, da se udare temelji politički sporazuma Srba i Hrvata; i baš kad se velika većina parlamenta spremala da postavi na opušteničku klupu četiri bivša radikalna ministra; i baš kad je zemlja nakon terora radikalnih i Pribičevićevih banda htjela da se naučije mira — došla je Pašić-Pribičevićeva izborna vlada.

Nakon krize od osamnaest dana kruna je povjerila sastav izborne vlade staromu Nikoli Pašiću. Previše bi nas daleko odvelo, da govorimo i opet, zašto je uopće trebao Davidović da dade demisiju svoga kabineta, koji je uživao i izvan parlamenta povjerenje svih Hrvata i Slovenaca te dobrog dijela Srba, te zašto se kriza toliko otezala. Da budemo kratki i jasni, prenašamo iz *Politike* ovu staru priču, koja je već jedamput bila pripričana: *Naš poznati političar g. Jaša Prodanović, kad mu je jednog leta žena s decom bila u banji, ručavao je svakog dana kad Kolarca s jednim svojim prijateljem. I taj njegov prijatelj, kad pojedne supu, dugo je uvek studirao jelovnik šta da poruči. Pročita ga jedamput, pročita drugi put, s kraja na kraj, i treći put od dole do gore i ponovo od prvog do posljednjeg reda, zamisli se, još jednom pregleda ceo spisak, pa onda, posle malog oklevanja, kaže kelneru: Bečku šniclu! Uvek je tako po pola sata, razmišljajući i rešavajući se, proučavao jelovnik i uvek, ali uvek poručivao bečku šniclu. Tako, izvaličilo se poredenje, i kada bude kriza kod nas. Čita se, izgleda, u Dvoru s kraja na kraj spisak političara, dolaze u Dvor, savetuje se,*

rešava, čita ponovo onaj politički jelovnik i na kraju krajeva, uvek, ali uvek, dobije ipak mandat Nikola Pašić.

Rješavanje vladine krize oteže se kod nas obično po mjesec dana. Ovog je puta kriza riješena prije, ali užasno nesretno. Čini se, da su u Dvoru zaboravili na Pašićev bijeljinski program. A to je najtragičnije. Ako se već nije htjelo povjeriti vladu Davidoviću, jer da ga pomažu boljševici, a to se još manje smjelo povjeriti Pašiću. Ova država nije samo srpska, nego i hrvatska i slovenska. Ako je itko mogao da daje izjave, koje su u nemalom suprotstvu sa programom i sa prijašnjim radom, to je učinio Stjepan Radić. Radićevci su se kleli, da ne će u Beograd, pa su ipak otišli. Radić je uza sve svoje ludorije i pogreške pokazao ipak popuštanje. Tu je bio momenat, da se definitivno priveže Radićevci uz državu, te im se dade u vladi mjesta, čim bi se država konsolidirala, jer bi takva vlada imala povjerenje čitave države. To se međutim propustilo i time učinila jedna fatalna pogreška te bacio izazov Hrvatima i Slovencima.

O sastavu liste Pašićeve vlade kolaju po Beogradu razne pikanterije. Kažu, da je stan, iz kojega Pašić zbog bolesti još ne izlazi, bio upravo opsjednut od radikalnih zastupnika, dok se još nije znalo, tko će sve ući u novu vladu. Svi su htjeli da budu ministri! U radikalnom zastupničkom klubu su se tužili zastupnici iz Južne Srbije, da u vladi nema nijednog reprezentanta njihovog kraja. Dr Grgin se bunio, što u vladi nema zastupnika iz Vojvodine. Bosanske radikale

su jedva umirili tim, što su postavili za podsekretara u ministarstvu agrarne reforme dra Vladu Andrića. Uz Pašića je bio uvijek Sv. Pribičević, da ne bi radikalni „uzeli sve portfelje“. Od Pribičevićevaca su u vladi osim Svetozara dr Gregor Žerjav (u Sloveniji ga zovu dr Cekin!), koji nije zastupnik, te „Hrvati“ (mili Bože, čuda velikoga! — ali to oni hoće na silu!) Grizogono i Lukinić. Lista ministara se dugo križala i pisala. U prvom nacrtu imao je da zasjedne na stolicu ministra trgovine dr Melko Čingrija. Ne znamo samo, kako bi on tu osvau-

mirno! Interesantno je, da su od radikala sami stari Jovanovičevci. Od mladih je ministar policije Božo Maksimović, rezervni kapetan konjice. „Ritmajster“ Maksimović će kao ministar pokazati tvrdvu šaku. Poslove ministra predsjednika vodi će za Pašićeve bolesti stari radikalni centralista Marko Trifković.

Nova vlada je odmah položila prisegu. U ponedjeljak je u parlamentu, u dvorani, u kojoj su bili sami radikalni, pročitan ukaz, kojim se Skupština raspušta, uz običajne proteste Voje Lazića.

Pred otvorenjem parlamenta u Italiji.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

ROM, 11. studenoga,

Sutra se na Montecitoriju opet sastaju zastupnici na redovito zasjedanje parlamenta. Međutim će ipak u dvorani parlamenta biti dosta pusto. Krajna ljevica i ljevica pa tamo sve do centroma bit će pusto. Socijalisti, komunisti, populari, ustavna opozicija (Nittijevci), socijaldemokrati (Colonna, di Cesarò), republikanci i sardinska stranka su koncem juna iza Matteotijevog umorstva ostavili parlament te otišli na Aventin, u drugu dvoranu, na drugom brijegu, da viječaju. Za opozicionalice nije više imalo smisla, da i dalje ostanu u parlamentu, u kojemu više nema slobode, te da svojim prisustvom legaliziraju jedan režim neustavan i nasilan, kao što je to onaj Mussolinija. Apstinencija je tvrda. Popolari, činilo se, nijesu bili u pitanju apstinencije stalni, ali je zadnji njihov zaključak potpuno ubio i pomisao, da će se popolarska stranka vratiti u parlament. I tako će 12. o. mj. u dvorani parlamenta biti dosta

mirno. Bar toliko mirno, što ne će doći do rukopipateljnih istupa pojedinih zastupnika vladine većine i opozicije. Krajna desnica, na kojoj sjede sami mladi fašistički zastupnici, ne će se uopće pojaviti, kad je general-zastupnik Bencignava bio šakama i nogama tučen od fašista ili kad su neki zastupnici popolaru i ustavne opozicije morali da s ratnim dekoracijama dolaze u parlament.

Kroz ova četiri mjeseca politički položaj se u Italiji stubokom promijenio. Mase više slijepo ne pristaju uz svako djelo fašističkih vođa. Stranke i grupe vladine većine su se djelomice potpuno emancipirale od fašističke diktature. Uz Mussolinija slijepo pristaje samo Antonio Salandra, liberal, koji uza sve to, što je kongres njegove stranke, održan u Livornu, jasno izjavio svoj sud o fašizmu, osnovao u parlamentu svoj vlastiti klub — *liberali-nazionalni* — i ako ostaje i dalje u stranci.

SOCIALNA MISEL.

Revija. „Za vse panoge socialnega in kulturnega življenja.“ Uređuju Andrej Gosar, Franc Terseglav, Engelbert Besednjak. Četrdeset dinara godišnje. Uprava: Jugoslovenska Tiskarna, kolportajni oddelek. — Ljubljana.

To je revija, koja izlazi već treću godinu. Kod nas nije poznata. Osim malog broja prijatelja i pristajša kršćansosocijalnoga pokreta kod Hrvata ju nitko ne čita. To je očevidno nepravedno.

Poratni život ljudskoga društva nije pokazao nikakve ni najmanje opravdanosti svojih ekscesa. Pred rat lični egoizam. Poslije rata potencirani lični egoizam sa svojim cimerima (nacionalizam i t. d.) i boljševizam. Dakle ne samo jednako, nego i gore. Prije rata apsolutistički liberalizam je slao buržujске dame „na rivijeru“. Poslije rata je i boljševizam (komunizam, Marx, Engels i t. d.) Čičerina počeo slati proleterske dame „na ri-

vijeru“. Kraj bijede milijuna duševnih i tjelesnih radnika nekolicina ljudi vještini baratanjem uzrečica i fraza drži na uzdi sav radni narod i maloga čovjeka. U Francuskoj i Americi jednako, kao i u Rusiji. *Socialna misao* u ljudskom društvu nema tla.

Zato je prirodno, da je protiv kapitalističkih i boljševističkih ekscesa nastupio oštro i bezobzirno jedan etički, socijalni pokret. Taj je pokret rodio djelima. Taj je pokret udario i temelje najboljoj socijalnokulturnoj reviji na Slavonskom Jugu — *Socialnoj Misli*.

Makar slovenska (*Socialna Misl* prima inače rado i hrvatsku saradnju!), ta revija je naša! Dobro je, što u Jugoslaviji danas izlazi revija, koja će n.o.či da u svim i delikatnim i težim pitanjima dade odlučnu riječ i odgovor sa ljudskog, socijalnog stanovišta. To i trebamo! Baš danas, kad ima ljudi, koji nazivaju satrapski režim de Riverre povratom katoličanstva, ili kad se u svrhu eksploatacije za svoje lične interese buba za hrvat-

stvo, srpstvo, slovenstvo i jugoslovenstvo ili kad se iluzije imperijalističkih elemenata nazivlju narodnim dobrom. Naglašavanje socijalne strane življenja čovjeka, socijalne koristi, značaj ljudske skupnosti unaprijedit će našu kulturu, naš gospodarski život i čitavo naše življenje za izobraženoga duševnoga radnika, kao i za zadnjeg seljaka, a to želimo.

Kroz tri godine svog izlaženja *Socialna Misl* je svoju zadaću dužno vršila. Politička pitanja vanjske i domaće politike, pitanje duhovnoga prepoda, socijalni sistemi i gospodarski život bili su prikazani u *Socialnoj Misli* na jasan i uvjerljiv način. Općinska politika, filozofski nazori od Kanta do doktora Angelika i Ljenina bili su ocertani ispravno i temeljito. Ne ćemo ni najmanje pretjeravati, ako kažemo, da kroz tri godine svog izlaženja nije *Socialna Misl* propustila ni jedan važniji događaj. Vjerna svojem programu, da radi „za preporod našega kulturnoga, gospodarskoga, socijalnoga i političkoga života u

duhu prave kršćanske socijalne misli“ je *Socialna Misl* posijala mnogo dobro sjeme, Za njezin rad i uspjeh su dobra garancija imena samih urednika.

Zadnji (8.) broj *Socialne Misli* donosi zanimive publike o općinske socijalne politike od publiciste Erjavca te više važnih članaka za duhovni preporod.

Neka nikome ne smeta slovenski jezik, kojim su u *Socialnoj Misli* pisani članci i rasprave. U šestoj godini života u zajedničkoj državi nestalo je mnogo zapreka, koje su dijelile Slovence od nas Hrvata. Slovenski jezik nije tolika zapreka, koja bi mogla priječiti Hrvatima, da uzmu u ruke *Socialnu Misl*, koja je jednako i hrvatska po osnovnim težnjama, jer te težnje ima naš narod u velikoj većini u svojim mislima. Stoga neka svaki Hrvat slobodno uzme u ruke tu reviju socijalnog prepoda našega života.

Božo Dulibić.

Osim liberala pokazali su se protivnima politici nasilja i *combattenti* te invalidi, koji su svi vrlo jako organizirani. Prva njihova šaka fašizmu pala je prigodom proslave dvogodišnjice fašističke vlade (28. oktobra). Nije međutim prošlo osam dana, a između *combattenti* i invalida te fašista došlo je do gotovog razdora. 4. o. mj. prigodom Praznika Pobjede (Vittorio Veneto), došlo je u Rimu do krvavih sukoba. Bili su napadnuti članovi udruženja *Italia Libera*, koji su u velikoj povorci išli, da iskažu počast grobu neznanog junaka. Među tima su se nalazili razni odlični pristalice fašizma. Unuci Garibaldija te *combattenti* zastupnici Viola i Ponzio di San Sebastiano bili su tučeni od crnih košulja. Radi toga je zastupnik Ponzio istupio iz fašističke stranke, dok je zastupnik Viola sa drugom Bavarom bio isključen iz stranke. Rimski događaji su izazvali velike proteste u čitavoj talijanskoj javnosti te su se brojne organizacije izjavile solidarnima sa gore spomenutim zastupnicima, koji stoje na čelu Udruženja organizacija *combattenti*. Bez dvoboja, dakako, i opet ne ide. Dva generala fašističke narodne vojske pozvala su na dvoboj generala Pepina Garibaldija; poznati Farinacci pozvao je na dvoboj direktore listova *Mondo* i *Giornale d' Italia*.

Povodom sutrašnje sjednice parlamenta danas su se sastali vođe opozicionalnih stranaka te izradili izjavu, u kojoj razjašnjavaju, zašto ne idu u parlament. Izjava je dosta duga te ispunjuje sedam pisanim strojem ispi-

sanih araka. U njoj se opširno navoda, kako je sve Mussolinijev režim, mjesto da smiri duhove, nakon umorstva Matteottijeva 10. juna, još jače raspriro političke strasti i uveo u zemlju skupoću i gospodarsku bijedu.

Zanimivo je, što sve pišu listovi o događajima zadnjih dana. Popularki list *Popolo* piše: Opozicije, budući im nije dano, da vrše svoju zadaću, mjesto da razviju aktivnu opstrukciju u dvorani parlamenta, koja bi donijela još druge žrtve i sukobe, povlače se iz parlamenta te se opiru ovoj vladi jednim parlamentarnim pasivnim držanjem. — Povodom toga, što je preključer ministar unutrašnjih poslova naredio, da se zabrane zbrovi i povorke, te što se priprema nacrt zakona o nošenju oružja, piše liberalni *Giornale d' Italia*: I jedno i drugo su one uredbe *fin de régime-a* (konca vlade), kojima se utječu vlade, koje čute, de im tto izmiče ispod nogu. — Fašistički *Impero* piše: Fašizam je sit poruga, uvreda i negacija sa strane jedne priljave stranke (naime opozicionalne).

Intrensanto će biti, kako će uslijediti razvoj političkog položaja. Lako bi moglo doći do jedne vlade umjerenih opozicionalnih stranaka (popolara, socijaldemokrata i ustavne stranke, pa možda i socijalista unitaraca) sa liberalnom strankom, strankom popularskih disidenata te grupama invalida i *combattenti*. Međutim fašizam je još jak, a uz to ima oružje u rukama, a tim će se oni uzdržati na vlasti, jer je Museolini odlučio, da ne silazi ni za što sa vlade.

nasilju i neograničenoj korupciji. Sloboda, pravda i poštenje treba da se uklone.

Stranke, kojima je sada izručena vlada, nemaju većine ni u narodu. Da bi se ova većina stvorila, narod je pozvan na izbore. Upotrijebit će sva nasilna sredstva, da postignu svoj cilj i za dulje vrijeme zatvore usta narodu, koji želi mir, red i sporazum.

Ni čas ne sumnjamo, da slovenski narod ni u ovim izborima ne će napustiti svojih političkih ideala u novoj državi. Slovenska individualnost, najšira sloboda i svestrano poštenje u redu slovenskih ideala stoje među prvima. Svi ti ideali dadu se postići putem revizije ustava i zakonima.

Za predstojeće izbore jedno pak treba da se prije svega naglasi: Poštivanje narodne volje mora da se jasno u ustavu zajamči! I u tom smjeru mora se ustav jasno i temeljito promijeniti! Narodna volja mora biti prvi suveren u svakoj državi!

Pri novim izborima ne će biti mnogo slobode. Narod će htjeti prisiliti, da poniznošću pseta poljubi njihov bič te odobri njihovu korupciju i nepoštenje. Slovenski narod ne će se pokloniti sili, nikada, nikada!

Živjela Slovenija! Živjela sloboda! Živjelo poštenje! Za nju u izbornu borbu!

Uvaj proglas su potpisali svi zastupnici Slovenske Pučke Stranke.

Iz domaće i vanjske politike.

Raspust Skupštine. 10. t. mj. održana je posljednja sjednica stare Nar. Skupštine, izabrane 1923. Na njoj je pročitana ukaz o raspuštanju Skupštine i novim izborima, dok su u dvorani bila prisutna sama 34 poslanika radikalne i samostalne demokratske stranke, a od opozicije tri zemijoradnika, Divac i jedan Radičev disident. Inače sva ostala opozicija u znak protesta protiv gaženja parlamentarizma demonstrativno nije prisustvovala ovoj posljednjoj sjednici stare Nar. Skupštine.

Novi izbori za Nar. Skupštinu obaviti će se u nedjelju, 8. veljače 1925, a prva sjednica nove Nar. Skupštine bit će 7. ožujka 1925.

Zašto je kriza svršila obrazovanjem PP izborne vlade? O tome

polemika između nove vlade i užega bloka. Uži blok u jednoj svojoj izjavi evo što o tomu otvoreno kaže: „Pravi razlog, što se ova ministarska i parlamentarna kriza svršila obrazovanjem Pašić-Pribičevićeve izborne vlade, leži prije svega u tome, što se nije htjelo mirnog i iskrenog sporazuma, da postanu u našoj otadžbini ravnopravni državljani isto tako Hrvati i Slovenci kao i Srbi, a u drugom redu, što se htjelo spriječiti donošenje zakona o suzbijanju korupcije i stavljanje korupcionista pred sud. Nevjerojatno je, kako je široko zahvatila korupcija sve moguće faktore i kako su uskim vezama međusobno oni povezani.“

Ministar vjera. U prošlom broju izbjeglo nam je naznačiti, da je u izbornoj PP vladi ministrom vjera bio imenovan Miša Trifunović.

Zadovoljstvo Talijana sa novim PP režimom. Sva talijanska štampa, koja je s osobitim interesom pratila razvitak naše posljednje krize, s velikim zadovoljstvom pozdravlja dolazak vlade Pašić-Pribičević. Fašistički listovi otvoreno pišu, kako se nadaju, da će vlada PP početi njihovim „željama“ ususet i uspostaviti s Italijom one odnose, koji su pod Davidovićev-

vom vladom bili prekinuti ili u najmanju ruku oslabljeni. Simptomatično!

Dr Ivo Perović bio je kraljevim ukazom reaktiviran i ponovno imenovan velikim županom u Splitu. Već je preuzeo svoju dužnost.

Hoće li širi blok zajednički istupiti na izbore? Zagrebački „Obzor“ od 12. t. mj. o tome dobija ove informacije: „Što se tiče zajedničkog istupa stranaka širega bloka, ta stvar je u načelu prihvatljiva te je odlučeno za sada barem između g. Davidovića i dra Korošeca, da se u čitavoj državi istupi samo s jednom listom. Ova izborna kooperacija provest će se u praksi na sljedeći način. U okruzima, gdje jedna stranka imade veliku većinu birača, istakla bi ona svoju listinu, a pristaše ostalih stranaka bloka glasovali bi za nju. Osim toga bi se popularne političke ličnosti kandidirale kao nosioci liste u okruzima, gdje je protivnička stranka dosta jaka, kako bi se u ovim okruzima postigao što bolji rezultat. Isto tako bi se od stranke, koja je jaka u odnosnom okrugu detaširao u drugoj nešto slabijoj stranci potrebni broj glasača, da postigne količinu.“

Stjepan Radić u Švajcarskoj. Kako javljaju novine, Stjepan Radić se nalazi u Davosu u Švajcarskoj, gdje se nalazi na liječenju njegov zet g. Vandekar.

Pribičevićeve grožnje. U svojoj beogradskoj „Reči“ od 10. t. mj. Pribičević se grozi na sve strane i kaže, da je sada situacija najjasnija, pa će se vidjeti, tko je za kralja i državu, a tko protiv nje. „Mi vodimo historijsku i osudnu borbu, koja će odlučiti o našoj narodnoj sudbini za čitave decenije!“ — veli on.

Tko je u državnom odboru? Prema izbornom zakonu državni odbor će se sastati 18. t. mj. Članovi toga odbora jesu: Ljuba Jovanović, dr Maček (HRSS), dr Hohnjec (SLS), dr Badaj, Milan Radulović, Nikola Ogorelica, predsjednik državnog savjeta, predsjednik vrhovnog suda u Sarajevu i predsjednik kasacionog suda.

Tko je izvršio atentat na zastupnika Košutića? Ovaj će se atentat, nadamo se, do kraja razbistriti na sudu. Zato će javnost moći nakon saslušanja svjedoka s obadviju strana doći do potpuno objektivna mišljenja o njemu. Dosada je stalno utvrđeno, da su atentatu krivi žandari. To se vidi i iz držanja beogradske štampe, koja nema odvažnosti, da žandare brani. Prema pisanju Stjepana Radića u „Slobodnom Domu“ zločin je u Kaštel Staromu izvršio žandar Jovo Ignjatović, koji stoji pod optužbom, da je učinio i druga dva razbojstva. Na istrazi je to potvrdio i jedan žandar

Dva proglasa

Proglas Širega Bloka. — Proglas Slovenske Pučke Stranke

Širi Blok je odmah nakon rješavanja krize izdao ovaj proglas na narod:

Prijateljima narodnog sporazuma!

Vlada narodnog sporazuma, vlada zakonitosti i reda, vlada, koja je gonila korupciju i dizala čestitost, vlada, koja je raspolagala ogromnom većinom u Narodnoj Skupštini, neparlamentarnim putem bila je prisiljena da dade ostavku.

Stranke narodne mržnje, stranke korupcije, nasilja i bezakonja u Narodnoj Skupštini predstavljaju manjinu. Da bi se dočepale većine, mora narod opet na izbore. U tu su svrhu već počele organizovati i oružati svoje pristaše.

Stranke narodnog sporazuma vjerna čela obračuju se narodu, ne bojeći se njegove presude. Uvjerene su, da će narod samo u njih imati povjerenje, da će još većom odlučnošću braniti parlamentarizam, čuvati suverenost narodne volje, iz koje proističu sva ustavna prava, i sprečavati mijenjanje neodgovornih činilaca u slobodu narodnog odlučivanja.

Stranke narodnog sporazuma izjavljuju sa žaljenjem, da im je sada silom i suviše otežano da nastavu uspješnu

borbu protiv korupcije, jer je zasad onemogućeno, da se pronađeni krivci odmah stave pred sud. Korupcija je pozvana na vladu, da provede izbore i nasiljem prisili narod, da odobri i dalje iskorišćavanje i pljačkanje, koje se vrši nad njim.

Stranke narodnog sporazuma mirna srca prepuštaju narodu, da izabere: poštenje ili korupciju, bratski sporazum ili međusobnu mržnju i borbu, te ustavnost i parlamentarizam ili apsolutizam i nasilje.

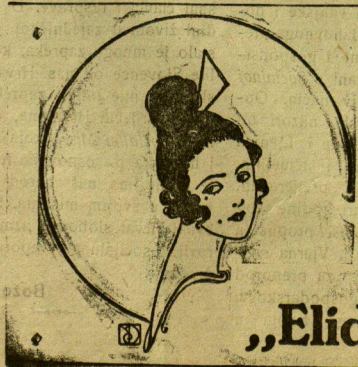
Ovaj su proglas potpisali: Ljuba M. Davidović, dr Anton Korošec, dr M. Spaho, dr V. Maček i Nastas Petrović.

Slovenska Pučka Stranka izdala je još ovaj posebni izborni proglas:

Slovenskom narodu!

Koracali smo putem samostalne Slovenije, potpune ravnopravnosti i poštene uprave. No morali smo skrenuti s toga puta, i ako smo sa istomišljenicima Hrvatima i Srbima u Narodnoj Skupštini imali većinu, te prepustiti našu narodnu sudbinu trima zlodusima: Pašiću, Pribičeviću i Žerjavu.

Na taj je način opet otvoren put

Svilenkastu i bujnu kosu

posiživavate

samo redovitim pranjem glave sa

„Elida“ Shampoo-om

Hrvat, koga je Jovo Ignjatović htio radi toga u kasarni ubiti, ali on je utekao kroz prozor i zaklonio se u Splitu kod jednoga kapetana.

Pašičev odlazak u inozemstvo. Neki beogradski listovi javljaju, da će ministar predsjednik Pašić narednih dana otputovati na dalje vrijetu u Nizzu. Zdravstveno stanje Pašića nije loše, ali mu liječnici savjetuju duži odmor. Pašić će se vratiti s Rivijere posljednji tjedan prije izbora, te će u svemu održati samo jednu izbornu skupštinu, i to u Jagodini. Pašić će kandidirati u moravskom okrugu, i to protiv bivšega ministra unutrašnjih djela g. Nastasa Petrovića.

Zastupnik Lovreković isključen. iz HRSS. Jedan od prvih i najstarijih saborioca Radićevih, zastupnik Vinko Lovreković, koji je još pred mjesec dana bio istupio iz parl. kluba HRSS u Beogradu, na prijedlog Radićev bio je prošlih dana kao nepouzdan isključen iz stranke.

Grozno krvoproliće u Bijelom Polju. Kačaci su ubili pred par dana bivšeg okružnog načelnika, kasnije je inspektora ministarstva unutrašnjih djela, Boška Boškovića, porjeklom iz Crne Gore. Rodbina i pleme Boškovića, njih oko 2.000 ljudi, po običaju krvne osvete provali su iz Crne Gore u Bijelo Polje i navalili na muslimansko žiteljstvo sela Pavino Polje, koje leži na cesti Bijelo Polje-Saković, na kojoj je bio ubijen Bošković. Provalnici su masakrirali sve muslimansko stanovništvo od djece pa do žena i staraca, tako da u čitavom selu nema žive duše, i ako je u njemu bilo preko 200 muslimanskih kuća. Bošković je bio pristaša Pribećevića. On ga je postavio za načelnika. Što će na to nova PP vlada?!

Nova engleska vlada. Poslije izborne pobjede konservativaca MacDonald je predao ostavku svoje vlade. Novu vladu obrazovao je vođa konservativaca Baldwin. U novoj vladi ministar vanjskih poslova je Chamberlain, ministar financija Churchill, ministar za Indiju Birkenhead, lord predsjednik tajnog vijeća Curson — sve jače ličnosti. Vlada je zaključila, da se novi parlament sastane 2. prosinca, a 9. xii. će kralj izreći prijestolnu besjedu.

Američki izbori. Kod zadnjih američkih izbora ukupno su glasovala 32 milijuna ljudi. Od tih je Coolidge dobio 17 milijuna, Dawis 8, a La Follette 7. Za predsjednika je potom izabran dosadašnji predsjednik Coolidge, koji je izjavio, da će smjernice američke politike biti: ustrajanje na međunarodnom rasudištu, izvedenje razoružanja, ne će se brisati ratni dugovi saveznih država, sudjelovanje kod gospodorskog podignuća Njemačke, nikakvo miješanje u evropske prilike, osim ukoliko se dotiču životnih pitanja Ujedinjenih Država.

Vladina kriza u Austriji. Dovršeni su veliki željeznički štrajk u Austriji, radi kojega je kancelar Seipel bio dao ostavku svoje vlade. Prema novinskim vijestima izgleda, da će nacionalna skupština, koja u Austriji ima pravo, da bira vladu, dru Seipeiu ponovno povjeriti sastav vlade,

Prenos smrtnih ostanaka Lava XIII. U noći između 22. i 23. pr. mj. preneseni su u najvećoj tišini smrtni ostanci blagopok. pape Lava XIII. iz provizornog groba u crkvi sv. Petra u Rimu u crkvu sv. Ivana Lateranskoga. Kardinale Merry del Val i Gasparri bili su nazočni kod toga prenosa. Koncem t. mj. bit će svečani pogreb uz veliku asistenciju i ceremonijal.

„Mors Bodulorum“.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

DUGI OTOK, 10. studenoga.

Davno je ono bilo, kada sam u jednoj novinici bio napisao dopis pod gornjim naslovom. Da vam je bilo vidjeti, kako su se na taj dopis bile uskomešale austrijske vlasti u Zadru! Ako se onda moralo pisati ovakve naslove radi naših komunikacija, to je, nažalost, sada taj naslov preveć blag, toliko blaži, koliko su nam sadanje komunikacije gore od ondašnjih. Jedina pruga „Jadranske Plovidbe“ br. 17. (Rab-Sali-Šibenik) veže općinu Sali—14 mjesta jedan put sedmično sa svijetom. Jedini je to spoj, što ga imamo sa našim centrima Biogradom n/m i Šibenikom, dok sa Prekom, gdje uz Sresku Ispostavu imamo ostale najvažnije urede, nemamo nikakvog spoja. Jasno je, da je ovakvim spojem ekonomija ovoga naroda uništena, a je li se netko razbolio, mora se prilagoditi, da dočeka smrt, jer do liječnika i lijekova ne može. Valja se nijesmo mogli nadati, da će nam ovakva zapuštenost biti nagrada za sva mučeništva, što smo ih podnijeli kroz skoro pet godina talijanske okupacije!

A zašto nam je ovako? Jer se na ministarstvu saobraćaja o našem saobraćaju ne vodi računa, a „Jadranska Plovidba“ veli, da nam ne može dati novih pruga, jer joj je svaka pruga po našoj općini pasivna. Valjda je dakle logični zaključak, da J.P. podržava samo aktivne pruge. No čemu onda J.P. pobire masnu državnu subvenciju? Zar za te aktivne pruge? Ne bi li njezina dužnost morala biti, da iz te subvencije finansira par naših „pasivnih“ pruga? Gubitkom Zadra izgubili smo svoje trgovačko, uredno, zdravstveno i svako drugo središte. Mjesto toga dobili smo „krparije“, pa ni do njih ne možemo da dodemo. To valjda nije poznato onoj

jugoslavenskoj javnosti, koja baš iz III. zone traži, da našim bojkotom Italiji ubijemo, a Jugoslaviji spasimo Zadar. A ipak mi smo pri ovakvim komunikacijama „pod moraš“ prinukani obratiti se u svakoj potrebi baš Zadru. I radi ove naše krute nužde jugoslavenska javnost na nas više, vlasti nas progone, a more valja naše ladice i zoblje živote.

Ne traži se ništa nemoguće ili pretjerano. Traži se samo ono, što je nužno, a nužna nam je barem dvaput sedmično pruga Šibenik-Sali-Preko, koja bi ticala mjesta Biograd n/m, Sali, Zaglav, Žman, Mali Iž, Veliki Iž, Brbinj, Dragove, Božava, Preko (odnosno i Sestrunj, Ugljan, Lukoran, Sutomišćica). Ova bi pruga imala ujutro polaziti iz Šibenika, prenočiti u Preku, a drugi dan se povratiti u Šibenik i tu ostati 1-2 dana. U Preku bi trebalo dobiti spoj sa prugama za Sušak i ost. Apelira se na čovjekoljublje J.P. i kompetentnih faktora, da se ovom pučanstvu već jednom dode ususret.

No još na nešto bi J.P. morala pripaziti, t. j. na svoje mornare. Nije n. pr. na čast J.P., da na parobrodu koji podržava prugu br. 17. ima mornara, koji bogumsko psuju na sablazan ugladenih putnika i koji uživaju, ako mogu putnike zabavljati napadajima na svećenstvo, Crkvu i vjeru, kao i takvim doskočicama, da se putnik mora crveniti. — Jednako J.P. nije na čast, da na ovom parobrodu ima jednog mornara, koji živi u kabinu sa ženom od zakonitog muža odbjeglom, dok je zanamario vlastitu ženu i obitelj. Nije dosta spoj, već spoj neka bude pristojan!

-noć.

Gradske vijesti.

Pozor izbornici! Dužnost je svakoga građanina uvjeriti se, da li je upisan u izbornu listinu. Izbori su raspisani za nedjelju 8. veljače 1925. Od dana raspusta Skupštine, t. j. 10. ov. mj. kroz 15 dana mogu se tražiti ispravci izbornih listina i daljna unašanja, t. j. do uključivo utorak 25. studenoga. Izbornu pravu ima svaki muškarac, koji je navršio 21. godinu i koji je u tom času državljanin kraljevine SHS bez obzira: ima li samostalnu egzistenciju ili ne, je li plaća porez ili ne, ako je najmanje 6 mjeseci u Šibeniku. Tko pri zadnjim izborima nije bio u listini ili je bio pogrešno upisan ili je odonda stekao izbornu pravu, bilo

da je navršio 21. godinu, bilo da se doselio u Šibenik, neka se kroz ovih 15 dana svakako dade upisati. Potrebno je i dužnost svakoga pojedinca, da se stalno uvjeri, je li upisan u izbornu listinu ili nije, jer se može dogoditi slučaj, da je netko 18. ožujka 1923. glasovao, ali je poslije na čiju reklamaciju brisan. Izborne su listine izložene na uvid kod mjesne Općine za vrijeme uredovnih sati. Od Općine se i traže eventualni ispravci i daljna unašanja.

Svečani otvor Kazališta. Danas se otvara naše Kazalište svečanom predstavom „Mrtva Straža“ (drama u 3 čina) uz sudjelovanje orhestra Filhar-

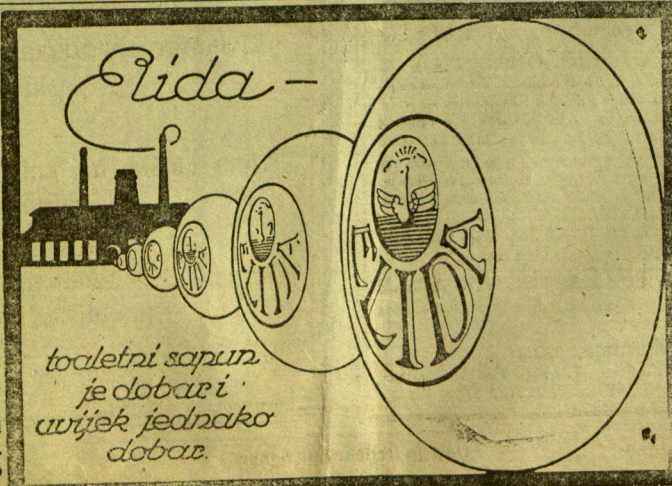
moničkog Društva. Jer našim talijanašima smrdi ta drama, u kojoj se opisuju patnje našega naroda u Istri, to su oni sve moguće poduzeli, da ta drama ne izade na program, jer vrijeđa njihovu talijansku osjetljivost. Ako ne uspiju, odlučili su u znak protesta i pri otvoru i unaprijed zatvoriti svojih 14 loža. Bi li smjeli učiniti nešto takva naši u Italiji?!

Smrtna osuda. Od 7.-11. t. mj. vodila se u Splitu porotna rasprava protiv naših sugradana Mije Arasa pk. Paške i njegove majke Ane ud. Aras. Bili su tuženi za grozni zločin umorstva brata, dotično sina. Na temelju pravorijeka porotnika Mijo Aras bio je osuđen na smrt na vješala, a majka mu Ana ud. Aras na 6 godina teške tamnice i na isplatu parnih troškova. Branitelj osuđenika je uložio molbu za pomilovanje. U građanstvu je vladao veliki interes za tok i konačni ispad rasprave. Kad je stigla vijest o zasluženoj osudi, građanstvo ju je sa zadovoljstvom primilo na znanje.

Pa da nijesmo u Ludoslaviji! 12. t. mj. g. Ivo Bellotti primio je ukaz o imenovanju za direktora mjesne Učiteljske Škole. 13. t. mj. bio je riješen svoje dužnosti profesora pri mjesnoj gimnaziji i preuzeo upravu Učiteljske Škole. Dok je on primao upravu zavoda, doznali smo, da je prama pisanju „Obzora“ i „Pravde“ pensioniran. Čudnih li kombinacija! Prije je bio pensioniran, negoli je primio ukaz! „E se non ridi...!“ Sretnih nas pod novim režimom!

Osnutak euharističkim udruženja za mladež. Revni varoški kapelan O. M. Rudan zgodno je znao potaknuti roditelje i osvojitelj dječice, da se na osobiti način zaljube u Utamničnika naših oltara. Okupivši lijevu kitu sve najbolje dječice — brojem do 100 — prošle nedjelje osnovao je društvo „Malenih službenika i službenica“ sa „Počasnom Stražom“ i „Počasnim Dvorkinjinicama“. Jutrom su dječica imala zajedničku sv. pričest. Poslije podne uz obredni nastup držao je varoški župnik O. P. Bilušić krasni govor o ljubavi Spasiteljevoj spram nevine dječice. — Bilo je ganutljivo gledati, kako djeca neustrašivo obećavaju vjernost Ljubimcu svoga srca i kako uz srdačno pjevanje prigodnih pjesmica davaju oduška svojoj nježnoj ljubavi. Srca svih mnogobrojnih prisutnika bija-hu uznesena gledajući male anđelke, koji će ubuduće čuvati svoga Isusa od pogrda, koji mu se danomice nanašaju. — Lijepe bi bilo, da se i u drugim mjestima rašire ova lijepa društva, kojima se prekrasno ispunjuje zapovijed Spasitelja: „Pustite, da maleni dođu k meni, jer je njihovo kraljevstvo nebesko.“ — C.

Porot. 8. t. mj. održana je rasprava protiv Luke Sekso iz Šibenika, što je 8. rujna t. g. ubio nožem Vicu Kunčića. Bio je osuđen na tri godine teške tamnice. Državni odvjetnik je uložio priziv radi blago odmjerenе kazne. — 10. t. mj. bila je rasprava protiv Lovre Bobanovića iz Polače, koji je bio tužen, da je hicem iz puške, nabiveno sačmom, prouzrokovao smrt Todoru Kojundžiću. Optuženik je bio riješen od optužbe. Drž. odvjetnik uložio je ništovnu žalbu. — 11. t. mj. održala se rasprava protiv Marice Šarić žene Josine iz Sedramića, što je 24. rujna usmrtila svoje nezakonito dijete zapokavši ga živo u zemlju. Pravorijekom porotnika bila je riješena od optužbe. — 12. t. mj. započela je rasprava protiv Juričev Šima pk. Andrije, Čače Mate Barišina i pet drugova, svih iz Vodica, koji su tuženi, da su 11. ko-

1
lovoza t. g. umorili trgovca Antu Čičin-Šaina u Vodicama. Parnica, za koju vlada veliki interes u građanstvu, još traje, jer je pozvano mnogo svjedoka. Govori se, da bi mogla biti i odgođena.

Župnički ispit. Ovih dana su položili župničke ispite vlč. gg. don Ivo Silvestrić, župnik Velog rata, don Baldo Viočić, dušobrižnik Lepenice i don Ivan Berak, župnik Murtera. Na položenom ispitu naše najiskrenije čestitke!

Mladi doktor. Naš sugrađanin g. Niko Šupe 31. pr. mj. na Karlovoj univerzi u Pragu bio je promoviran na čast doktora sveukupne medicine. Čestitamo!

Ispiti osposobljenja. Prošlog ponedjeljka imali su se držati ispiti osposobljenja na mjesnoj Učiteljskoj Školi. Već je oko 17 kandidata(-ca) došlo u grad, da se prikažu na ispitima. Fermanom iz Splita ispiti su odgođeni. A tko će kandidatima(-cama) isplatiti troškove? Što sve ne čine hiri Pribičevićevih ljudi u Splitu! Jedno naše školstvo, dok oni budu vedrili i oblačili!

Belgijska svečanost. Nj. Vel. Kralj Belgije 15. ov. imj. slavio je svoj imendan. Toga dana mjesni Kr. Vicekonzulat nije uredovao.

Dr Vukašin Marković, poznati crnogorski odmetnik, prošle nedjelje uz jaku stražu u okovima bio je dopraćen u šibensku ludnicu, da se liječnički prouči njegovo duševno stanje. No jer je pokazivao znakove normalnosti, bio je premješten u sudske tamnice.

Prvo konferencijalno doba na mjesnoj gimnaziji i realnoj gimnaziji dovršeno je u četvrtak. Kako čujemo, uspjeh je uopće loš, a osobno u nižim razredima. Zastalno kriva je tome nemarnost učenika, ali valjda i nesredjenost učiteljskih sila, jer se kod nas premještaji obavljaju, iza kako je već započelo predavanje.

Krvavi uapadaj u Mandalini. Prošlog utorka oko 4 1/2 sata poslije podne sjedilo je u krčmi Periša Jerke nekoliko osoba, između kojih i Jurković Ante-Čiribik i Jurković Spiro-Špirak pok. Mije. Radi nepoznatih uzroka došlo je do oštirih prepiraka između ove dvojice, te je Špirak počeo da traži iza pasa oružje. Ivan Despot, koji je i sam bio naoružan,

opomene Antu, da se Špirak maša oružja, pak neka se pazi. Špirak nato poleti iz krčme i uđe u dvor glavara Čatlaka. Glavar sav začuden zapita: „Što je?“ Ali ga ubojica u tom času jako rani sa nekim četverouglastim dugim čavlom. Glavar počne da bježi po dvorištu, ali ubojica opet ga zahvati i rani u ruku. Glavar posrne, te se i u tom položaju branio sa nogama i rukama. U taj čas ubojica po treći put zamahne, da mu dađe smrtonosni udarac, ali je bio zadržan od nadošlih susjeda, te je zadobio lakšu ranu na zatiljku. — Ubojica pobježe, a svakome, koga bi susreo po selu, vikao je: „Zbogom! Ubio sam glavara!“ Napokon ode u Šibenik i tu se sam prijavio vlastima sa riječima: „Ubio sam glavara!“ — Stanje glavarevo nije najbolje. Prvu su mu pomoć pružili vojnici ratne mornarice, a jučer je bio kod njega i liječnik, koji mu je ponovno povio rane i sašio par centimetara duboku ranu na lijevom ramenu. Ne nastane li kakvo otrovanje, glavar će preboljeti!

Javne vage. Općina je odlučila, da postavi na noćnom trgu i u prostorijama dobrotvornih vatrogasaca dvije javne vage, kojima će se moći poslužiti naši seljaci iz okolice, kad donesaju svoje proizvode na prodaju.

Nesreća. 9. t. mj. uvečer starica Jela Mušić ud. pk. Petra pala je iz višeg stropa na niži takvom snagom, da je na mjestu ostala mrtva. Takvom je silom pala, da je glavom probušila trošni pod.

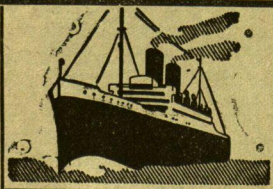
Izgubljena svota. Gca Gazzari Vimija, kćerka advokata dr. Julija, izgubila je u gradu oveću svotu od din. 1400. Preporuča se poštenom nalazniku još pošteniji povratak!

U fond lista, da počasti uspomenu pk. Jose Nanjara pk. Krste iz Krapnja, njegov sinovac Krste darovao je dinara 25. Up rava harno zahvaljuje.

Burza.

Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:

Dolar u čeku Din 69.135
Liru tal. u čeku Din 3.01.
„ „ u papiru Din 2.98
Franak francuski Din 3.675
„ švajcarski Din 13.37
Česke krune Din 2.07
Napoleone Din 2.80

(Rio de Janeiro, Santos, Buenos-Aires), da je polazak njihova velikog preokooceanskog parobroda

„Belvedere“ na 4. decembra o. g. iz SPLIT-SKE LUKE (Dalmacija).

Parobrod je moderno ureden imade dva vijka i vozi na naftu. Putnici su smješteni u poboljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalublju. Svaki razred posjeduje moderno uređeni jedaći salon, salon za gospođe, kao i pušački salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razr.

Od kolike je važnosti za naše putnike, što se mogu ukrcaiti u domaćoj luci, nije potrebno navodati - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država, dok ne stignu u luku ukrcanja, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Glede osiguranja mjesta te ostalih uputa treba se obratiti na „COSULICH LINIJU“.

Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

Telefon 24-98. J. G. Drašković - Zagreb Cesta „B“ br. 3. ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciji u:

Šibeniku, Josip Jadrionja, obala

Sušaku, Karolinska cesta 161 J. G. Ivošević, Splitu FRANJO KUKULIĆ, Gružu IVO LOVRICEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

Domaće vijesti.

Ustoličenje trogirskog opata. U nedjelju, 9. t. mj. na svečani način bio je ustoličen novi trogirski župnik-opat preč. g. don Kažimir Fulgosi. Obred ustoličenja obavio je splitski biskup presv. g. dr Bonefajić. Čestitamo!

† **Joso Nanjara pk. Krste.** Providen svetotajstvima umirući 9. t. mj. preminuo je u Krapnja Joso Nanjara pk. Krste. Kao bivši seoski glavar učinio je dosta dobra mjestu. Uvijek se isticao kao dobar kršćanin. Vječni mu pokoj! Rodbini naše saučestje!

Promjene u školstvu. Kako javlja „Obzor“ od 12. t. mj., ministar prosvjete Pribičević umirovio je oblasnog nadzornika prof. Marina Rabadana, a novim nadzornikom imenovao Iliju Maričića. Sv. Pribičević je ipak nenatkriljiv u ovako brzim, nasilnim partizanskim imenovanjima i umirovljenjima!

Orlovski vijesnik.

Lijep dar Hrv. Orf. Savezu. Mjesto vijenca na odar blagopokojnog biskupa dra Josipa Langa darovala su preuzvišena i presvijetla gospoda biskupi, sakupljeni na pogrebu ovoga velikog muža i prijatelja kat. omladine, svotu od 2000 Dinara za Hrvatski Orlovski Savez, koji na ovom lijepom daru u ime kat. omladine najtoplije zahvaljuje.

Javna zahvala.

U nemogućnosti, da pojedinac zahvalim svima onima, koji su mi prigodom smrti moje nezaboravne i premile

Mire

u mojoj neutješivoj boli bilo na koji način bili pri ruci i iskazali svoje saučestje, a dobroj pokojnici zadnju počast, ovim im putem svima najtoplije zahvaljujem. Bog neka im svima oblato plati!

U Zadru-Šibeniku, 7. studenoga 1924.

Ivanka ud. Katnić.

ROLLOA

u svakoj vrsti i to:

čeličnih

„Eslingovih“ od drveta
žaluzije i od platna
balje, svake vrsti robe za umjetne bravare
i teretnih liftova

Silvester Bernold, Novi Sad.

Telef. 234, preko puta Gasfabrike. Osn. 1885.
Filijala: Beograd, Dositijeva ul. 51.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospoban*
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.